ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੜੀ ਸੰਗਤ
[ਪਾ: ੧੦]
ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ

ਸ੍ਰੀਮਾਨ ੧੦੮ ਸੰਤ
ਪੰਡਤ ਨਿਸਚਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

(ਸਵ. ਸੰਤ ਨਿਸਚਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ)

ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਅਪਨੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦਾ ਨਿੱਹ ਪੱਥਰ ਰਖਿਆ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੜੀ ਸੰਗਤ ਪਾ: ੧੦

ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ (ਟਰਸਟ)

ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ (ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) 450 331

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ (ਟਰਸਟ)
ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ (ਮ. ਪ੍ਰ.)
ਫੋਨ : 55360

ਮੁਦ੍ਰਕ :
ਰਾਯਲ ਪ੍ਰਿੰਟਰਸ
੨੮੮, ਜਵਾਹਰ ਮਾਰਗ, ਇੰਦੌਰ
ਫੋਨ : 544286

ਭੇਟਾ : ਅਠ ਰੁਪਿਯੇ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਖਣ ਨੂੰ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 'ਦੀਨੇ' ਤੋਂ ਔਰੰਗਜੇਬ ਵੱਲ (ਫ਼ਿਜੇ ਪੱਤਰ) (ਜਫਰਨਾਮਾ) ਲਿਖਿਆ। ਭਾਈ ਦਿਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਪੱਤਰ ਔਰੰਗਜੇਬ ਨੂੰ ਦਖਣ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸੰਗਰਾਮ ਯੁਗ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਸੀ। ਕਿਉਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਹੀਲੇ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਤਲਵਾਰ ਉਠਾਣਾ ਹੀ ਧਰਮ ਹੈ।

ਚੁੰ ਕਾਰ ਅਜ ਹਮਾਂ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜਸ਼ਤ
ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਬ-ਸਮਸ਼ੇਰ ਦਸਤ

ਆਪ ਨੇ ਬਾਦਸਾਹ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਚਾਰ ਬੱਚੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਸਮਝਦਾਂ ਏਂ ਕਿ ਅੱਗ ਬੁਝ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਤੇਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ (ਪੇਚੀਦਾ-ਮਾਰ) ਖਾਲਸਾ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ। ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਪੱਤਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਔਰੰਗਜੇਬ ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਤੇ ਉਸਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦਖਣ ਵਿਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਹੁਣ ਕਾਫੀ ਬਿਰਧ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਭਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੱਤਰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਤਰ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਉਹ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਦਾ ਰਾਜਪਾਲ ਵੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਰਾਜ ਗਦੀ ਤੇ

ਬੈਠਣ ਉਪ੍ਰੰਤ ਉਸ ਨੇ ਅੰਤਲਾ ਸਮਾ ਦਖਣ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਜਾਰਿਆ ਬੀਜਾਪੁਰ-ਗੋਲਕੰਡਾ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦ੍ਰੋਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੋਰ ਤੇ ਬਹੁਤ ਨਿਰਬਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ।

ਸਰੀਰੀਕ ਨਿਰਬਲਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਸਤਾ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ । ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਜਲਾਲੀ ਰੂਪ ਤੇ ਧਰਮ ਨੀਤੀ ਦਾ ਡੂੰਘਾਂ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਹਜਾਦਾ ਮੁਅਜ਼ਮ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਸਮਝੋਤੇ ਦੀ ਗਲ ਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ । ਸ੍ਰੀ ਹਜੂਰ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਦਸਾਹ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਰ ਬੇਨਤੀ ਪੱਤਰ ਪੁਜਾ ਉਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਔਰੰਗਜੇਬ ਨੇ ਆਪਣਿਆਂ ਭੁਲਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਤੇ ਪਛਤਾਵੇ ਦੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ । ਇਸ ਤੋ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਅੰਤਲੈ ਸਮੇ ਆਪਣਿਆ ਗਲਤਿਆਂ ਤੇ ਪਾਪਾ ਤੋ ਚੇਤਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ । ਓਸ ਸਮੇ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 90 ਸਾਲਾ ਦੀ ਸੀ । ਹੁਣ ਬਾਦਸਾਹਾ ਨਾਲ ਗਲ ਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਖਣ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਜਪੁਤਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਬਘੋਰ ਵਿਖੇ ਔਰੰਗਜੇਬ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਖਬਰ ਮਿਲ ਗਈ ।

ਔਰੰਗਜੇਬ ਦੀ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ 24 ਫਰਵਰੀ 1707 ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤੂ ਹੋਈ । ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਝ ਚਿਰ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਦੋਲਤਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਦਫਨਾਇਆ ਗਿਆ ।

ਉਸ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੀ ਕਬਰ ਮਿਟੀ ਦੀ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਔਰੰਗਜੇਬ ਦੀ ਮੌਤ ਸੁਣਿਦਿਆਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਿਲੀ ਪਰਤ ਆਏ। ਔਰੰਗਜੇਬ ਦੀ ਮੌਤ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਦੇ ਪੁਤਰਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਲੜਾਈ ਹੋਈ । ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਸਪੁਤਰ ਬਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਦੀ ਜੀਤ ਹੋਈ ਤੇ ਉਹ (ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਮਰਾਟ) ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਗਰਾ ਵਿਖੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਧਰਮ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਗਲ ਬਾਤ ਹੋਈ ਇਸ ਗਲ ਬਾਤ ਵਿਚ ਸਰਹੰਦ ਦੇ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਔਰੰਗਜੇਬ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਕਈ ਲੜਾਇਆਂ ਲੜਿਆਂ ਸਨ । ਇਤਿਹਾਸ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਗਰਾ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਬਹਾਦਰਸਾਹ ਨੇ 2 ਅਗਸਤ 1708 ਨੂੰ ਗਰੁ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਖਿਲਅਤ ਭੇਟਾ ਕੀਤੀ ਗੁਰੁ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਖਿਲਅਤ (ਸਿਰੋਪਾਵ) ਬੜੀ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਇਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਤੇ ਉਹ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਿਵਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਲੇ ਗਿਆ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਖਿਲਅਤ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਹਾਨਤਾ ਦੀਤੀ।

ਜਿਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰੇ ਨਾਲ ਅੰਤਾ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੈ ਉਹ ਬਾਦਸਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ ਕੀਤੀਆਂ ਖਿਲਅਤਾਂ ਪਹਿਨਣਾ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਨੰਦਲਾਲ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਗਜਲ ਅਨੁਸਾਰ (ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ) ਦਰਵਾਜੇ ਤੇਰੇ, ਦੇ ਮੰਗਤੇ

ਲੋੜ ਨਾ ਰਖਦੇ ਕਾਂਹੀ ਦੀ, ਨਾ ਉਹ ਤਖਤ ਜੜਾਉ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨਾ ਉਹ ਖਿਲਅਤ ਸਾਹੀ ਦੀ ।

ਦਖਣ ਵਿਚ ਔਰੰਗਜੇਬ ਦਾ ਪੁਤਰ ਕਾਮ ਬਖਸ਼ ਸਿੰਘਸਨ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਬਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਦਖਣ ਵਲ ਤੁਰ ਪਿਆ । ਇਸ ਸਫਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਤਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹੇ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ 6 ਮਹਿਨੇ ਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਟਿਕਾਣਾਂ ਕੀਤਾ ਇਸ ਸੰਬਧੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਿਤਿਆਂ । ਜਦੋਂ ਬਹਾਦਰਸਾਹ ਨੇ ਮਰਹਾਟਿਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਦਸਾਹ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ । ਤੇ ਬਹਾਦਰਸਾਹ ਨਾਗਪੁਰ ਵਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਇਸ ਸੰਬਧੀ ਹੋਰ ਖੋਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਗਰੇ ਤੋਂ ਚਲ ਕੇ ਜੈਪੁਰ, ਜੋਧਪੁਰ ਚਤੌੜ ਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਨਗਰੀ ਉਜੈਨ ਵੀ ਗਏ । ਉਜੈਨ ਵਿਖੇ ਕਦੀ ਸਮਰਾਟ ਵਿਕਰਮਾਦੀਤ ਨੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਜਿਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਲਾਂ ਕੋਸ਼ਲ ਨੇ ਬਹੁਤ ਉਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ । ਉਜੈਨ ਦੁਆਲੇ ਬਹੁਤ ਘਣੇ ਜੰਗਲ ਸਨ । ਬਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸੋਕ ਸੀ । ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ

ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਚਾਨ ਬਨਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਤਾਂ ਆਮੋ ਸਾਹਮਨੇ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਸਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸੂਰਮਤਾਈ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਜੈਨ ਦੇ ਜ਼ੰਗਲ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਸੇਰਨੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਬਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਸਿਖਾਂ ਸਮੇਤ ਸੇਰ ਤੇ ਸੇਰਨੀ ਦੇ ਸਿਕਾਰ ਨੂੰ ਚਲੇ। ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਬਲੀ ਸਿਖ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ੇਰ ਨਾਲ ਯੁਧ ਕਰੇ। ਰੋਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਕਰੋਧ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਅਗੋਂ ਰੋਸਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਵਾਰ ਨੂੰ ਢਾਲ ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਤੇ ਆਪ ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਖੋਭ ਦਿਤੀ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਚਿਤ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਹੁਣ ਦੂਸਰਾ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਖੰਡਾ ਲੈ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਖੰਡਾ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸਕਤੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਸੁਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੇਰਨੀ ਨੂੰ ਭੂਰੇ ਵਿਚ ਲਪੇਟ ਲਿਆ। ਤੇ ਉਸ਼ ਨੂੰ ਧਰੀਕਦੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁਟ ਦਿਤਾ ਇਹ ਨਿਰਾਲਾ ਕੌਤਕ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹਾਦਰਸਾਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਿੰਘ ਕਿਤਨੇ ਬਲੀ ਤੇ ਸੁਰਮੇ ਹਨ। ਜਿਵੇ ਪਹਿਲਾ ਅਕਿੰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਜੈਨ ਤੋਂ ਬਹਾਦਰਸਾਹ ਦਾ ਡੇਰਾ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਪੁਜਾ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ। ਬਹਾਦਰਸਾਹ ਨਾਗਪੁਰ ਵੱਲ ਲੱਘ ਗਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹੀ ਡੇਰਾ ਲਾ ਲਿਆ ਇਸ

ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਨਿਵ-ਜੀਆ ਸੀ ਤਾਪਤੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਰਾਜ - ਘਾਟ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਸੰਤਾ ਤੇ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਜੋਕਾ ਨਾ ਵੀ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿਧ ਫਕੀਰ ਬੁਰਹਾਨ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫਾਰੂਕੀ ਵੰਸ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਮੇਂ ਇਥੇ ਆਏ ਮਾਲੂਮ ਹੁਦੇਂ ਹਨ।

ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸਟੀ

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੇ ਜੈਨ ਸਾਹਿਤਯ ਵਿਚ ਇਸ ਨਗਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਬਰਧਨਪੁਰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੈਨ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਜੈਨ ਨਗਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਨਗਰੀ ਵਿਚ 18 ਜੈਨ ਮੰਦਰ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾ ਵਿਚ ਕਾਠ ਕ੍ਰਿਤ ਕਲਾ ਉਤਮ ਭਾਤ ਦੀ ਸੀ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਵੇਤਾਂਬਰ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣਿਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਤੇ ਕਾਠ ਕਲਾ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਦਿਗੰਬਰ ਮੰਦਰ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤਿਆਂ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਬਾਹਰਵੀ ਸਦੀ ਦੀਆਂ ਮੂਰ ਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਰਾਂ ਸੌ ਵਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨਗਰ ਵਿਚ ਜੈਨ ਮੱਤ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ।

ਫਰੂਕੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਫਾਰਸ਼ੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਧਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਹ ਨਗਰ ਫਾਰੂਕੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ ਇਥੇ ਫਾਰੁਕੀਆ ਨੇ 200 ਸਾਲ ਰਾਜ ਕੀਤਾ।

ਬੁਰਹਾਨ ਦੇ ਫਾਰੂਕੀ ਬਾਦਸਾਹ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਖਲੀਫਾ ਹਜਰਤ ਉਮਰ ਦੇ ਵਰੇਸਾਏ ਦਸੇ ਜਾਦੇਂ ਹਨ। ਹਜਰਤ ਜੀ ਨੇ ਫਾਰੁਕ ਦੀ ਓਪਾਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ ਫਾਰੂਕੀ ਵੰਸ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਖਵਾਜਾ ਮੁਹਮਦ ਸੁਲਤਾਨ, ਮੁਹੰਮਦ ਤੁਗਲਕ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸੇਸ਼ ਅਹੁਦੇ ਤੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦਖਨੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਹਮਨੀ ਰਾਜ ਹੋਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਿਦਰ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਗੁਰੂਦੁਆਰਾ ਨਾਨਕ ਝੀਰਾ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਬਾਹਮਨੀ ਸ਼ਮਰਾਟ ਨੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸੁਲਤਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਉਹ ਦੋਲਤਾਬਾਦ ਰਿਹਾ। ਦੋਲਤਾ ਬਾਦ ਵਿਖੇ ਇਕ ਦਰਵੇਸ਼ ਸੰਤ ਜੈਨਾਉਦੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤੇ ਵਿਸੇਸ਼ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਈ। ਫਰਿਸਤਾ (ਪ੍ਰਸਿਧ-ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ) ਦੀ ਲਿਖਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮਲਿਕ ਨਾਸੀਰ ਨੇ ਕਿਲਾ ਅਸੀਰਗੜ ਦੀ ਫਤਹਿ ਓਪਰੰਤ ਆਪਣੇ ਪੀਰ ਜੈਨਾਉਦੀਨ ਦੇ ਨਾ ਤੇ ਜੈਨਾਬਾਦ ਵਸਾਇਆ।

ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸਾਹ ਜੈਨਾਬਾਦ ਵੀ ਗਏ। ਜੈਨਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਇਕ ਬੜਾ ਉਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਹੈ। ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

1406 ਈ: ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਮਲਕ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਉਪਰੰਤ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਪੁਤਰ ਨਸੀਰ ਖਾਨ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਥਮ ਬਾਦਸਾਹ ਬਣਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹਜਰਤ ਬੁਰਹਾਨ-ਉਦੀਨ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਬੁਰਹਾਨ ਪੁਰ ਵਸਾਇਆ। ਇਹ ਨਗਰ 1409 ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੋਇਆ। ਨਸ਼ੀਰ ਖਾਂ ਨੇ ਇਥੇ 22 ਵਰ੍ਹੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ।

ਆਦਲ ਖਾਨ ਦੂਜੇ ਨੇ 1498 ਤੋਂ 1520 ਈ: ਤਕ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਇਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵਜੀ ਬੁਰਹਾਨ ਪੁਰ ਆਏ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਹਾਦਰਸਾਹ ਫਾਰੁਕੀ ਵੰਸ ਦਾ ਆਖਰੀ ਬਾਦਸਾਹ ਸੀ। ਅਕਬਰ ਨੇ 1601 ਨੂੰ ਅਸੀਰਗੜ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਫਾਰੂਕੀ ਬਾਦਸਾਹ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤੂ ਹੋ ਗਈ।

ਅਸੀਰਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕਿਲੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਬਾਰੇ ਅਨੇਕ ਰਾਵਾਂ ਹਣ। ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਿਲੇ ਦੇ ਫਤਿਹ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦਖਣ ਦਾ ਦਰਵਾਜਾ ਖੁਲ ਜਾਦਾਂ ਸੀ, ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਖਾਨ ਦੇਸ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਦਾਂ ਸੀ ਇਹ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਤੋਂ ਲਗ ਭਗ 14 ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਹੈ।

ਹੈ। ਅਕਬਰ ਦੇ ਪਹਿਲਾ ਫਾਰੂਕੀ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦਾ ਇਸ ਤੇ ਕਬਜਾ ਸੀ। ਅਕਬਰ ਨੇ ਬੜੀ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਕਿਲਾ ਫਤਹਿ ਕਿਤਾ, ਤੇ ਫਾਰੂਕੀ ਬਾਦਸਾਹ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਗਵਾਲੀਅਰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਸ਼ਾਹੀ ਕੈਦੀਆਂ ਲਈ ਹੀ ਰਾਖਵਾ ਸੀ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਕਬਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਤਰ ਦਾਨਿਆਲ ਨੂੰ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਦਾ ਸੁਬੇਦਾਰ ਬਣਾਇਆ। ਸ਼ਾਹਜਹਾਨ ਵੀ ਕੁਝ ਚਿਰ ਇਥੇ ਰਿਹਾ ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨਾਂ ਤੇ ਖੁਰਮ-ਪੁਰਾ ਹੁਣ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਬਿਦਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਾਸਿਮ ਬਰੀਦ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਹ ਫਾਰੂਕੀ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ।

ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਦੀ ਇਕ ਘਟਣਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 1639 ਵਿਚ ਦਖਣੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖਾਨ ਜਹਾਂ ਲੋਧੀ ਨੇ ਵਿਦ੍ਰੋਹ ਦਾ ਝੰਡਾ ਉਠਾਇਆ।

ਸ਼ਾਹਜਹਾਨ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਆਇਆ ਉਸਦੀ ਬੇਗਮ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਨਾਲ ਸੀ। ਬੁਧਵਾਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੁਮਤਾਜ ਨੇ ਇਕ ਕੰਨੀਆ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਤਾ ਪਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤੂ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ਼ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੁਮਤਾਜ ਬੇਗਮ ਨੂੰ ਆਹੂਖਾਨਾ ਬਾਗ ਵਿਚ ਦਫਨਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਉਪਰੰਤ ਉਸ਼ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਕਬਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ

ਆਗਰਾ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤਾਜ ਮਹੱਲ ਵਿਖੇ ਦਫਨਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਅੰਤਮ ਸਾਹ ਉਸ ਨੇ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਹੀ ਲਿਆ।

ਦਸ਼ਮ ਪਾਤਸਾਹ ਦੇ ਇਥੇ ਨਿਵਾਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸੰਖਿਪਤ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਇਸ ਸਹਿਰ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਸਕਣ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਯਾਤਰਾ

ਫਾਰੂਕੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿਚ ਏਨਾ-ਆਦਲਸ਼ਾਹ ਦੇ ਧਰਮ ਗੁਰੂ ਹਜ਼ਰਤ ਸਾਹ ਭਿਕਾਰੀ ਉਰਫ ਹਜਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮ ਉਦੀਨ ਸਨ। ਇਹ ਬਾਬਾ ਫਕੀਰ ਸਕਰ ਗੰਜ ਦੇ ਨਗਰ ਪਾਕਪਟਣ (ਪੰਜਾਬ) ਤੋਂ ਆਏ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਪੁਸਤਕ "ਤਾਰੀਖੇ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ" ਵਿਚ ਹਜਰਤ ਨਿਜਾਮਉਲ ਦੀਨ ਦਾ ਜੀਵਨ ਵੇਖਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਫਾਰਸੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਫਕੀਰ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਗੰਜ ਸਕਰ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਵਿਖੇ ਸਨ।

ਇਹ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਫਕੀਰ ਸਨ । ਉਤਾਵਲੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਇਕ ਉਚੀ ਟੇਕੜੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਬਰਾ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਰਸ ਤੇ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਦੇ ਹਜਾਰਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਕਬਰੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਨਿਮਾਜ ਪੜਦੇ ਹਨ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵਜੀ ਜਦੋਂ ਪਾਕਪਟਨ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੇ ਅਸ਼ਥਾਨ ਤੇ ਵੀ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਗਿਆਰਵੇ ਪੀਰ ਸ਼ਪ - ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ । ਇਸ ਮਕਬਰੇ ਦੇ ਮੁਜਾਵਰ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜਦੋਂ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਆਏ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਵੀ ਫਕੀਰਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੜੀ ਸੰਗਤ
ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵਿਚ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਆਏ । ਆਪਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਾਪਤੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਯੋਗੀ ਜੀਵਨ ਦਾਸ ਨੇ ਡੇਰਾ ਕੀਤਾ । ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਸਾਮ ਵਿਖੇ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਵੀ ਦਰਸਨ ਕੀਤੇ ਸਨ । 80 ਵਰਿਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਹ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦਾ ਰਹਿਆ ਉਸਨੂੰ ਵਿਸਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਖਣ ਯਾਤਰਾ ਸਮੇਂ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵੀ ਜਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ

ਦੇਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਪੁਜੇ ਤਾਂ ਯੋਗੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਖਬਰ ਮਿਲੀ। ਯੋਗੀ ਰਾਜ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਪ ਦੇ ਡੇਰੇ ਤੇ ਪੁਜ਼ਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਸਮ ਪਾਤਸਾਹ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਸਸ਼ੋਭਤ ਸਨ। ਯੋਗੀ ਜੀਵਨ ਦਾਸ ਨੇ ਗੁਰੂਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ 40 ਵਰ੍ਹੇ ਦਰਸਨਾਂ ਦੀ ਸਿਕ ਰਹੀ ਤੇ ਉਸ ਸੁਲਖੱਣੀ ਘੜੀ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਇਆ। ਯੋਗੀ ਜੀਵਨ ਨੇ ਇਸ਼ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ (ਆਸਾਮ) ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਵੀ ਰੱਜ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਇਸ ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਲੂੰ ਲੂੰ ਖਿੜ ਗਿਆ।

ਦਸਮ ਪਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਯੋਗੀ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾਵੇ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਯੋਗੀ ਦੇ ਨੈਣਾ ਵਿਚ ਚਮਕ ਆ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਜੀਉ ਮੈ ਘਰ ਤਿਆਗ ਸਾਧੂ ਬਣ ਗਿਆ ਪਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਈ ਢਾਕਾ ਵਿਖੇ ਭਾਗਾ ਨਾਲ ਨੌਵੇ ਪਾਦਸਾਹ ਜੀ ਦੇ ਭਗਤ ਪੁਜਾਰੀ ਬਲਾਕੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਤਾ ਵੀਵਨ ਦਾ ਤੱਤ ਜਾਣਿਆ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨਾਂ ਦੀ ਤਾਂਘ ਲਗੀ ਰਹੀ। ਢਾਕੇ ਤੋਂ ਧੂਬੜੀ ਪੁਜਾ ਤਾਂ ਪਾਤਸਾਹ ਜੀ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਿਨਾਂ ਚਿਰ ਹਜੂਰ ਆਸਾਮ ਰਹੇ ਮੈ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਿਹਾ ਵਿਦਾ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਆਪ ਨੇ ਦਖਣ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ । ਉਨਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ । ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਅਸ਼ਥਾਨ ਵੇਖ ਕੇ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਇਕਾਂਤ ਡੇਰਾ ਲਾ ਲਿਆ ਇਸ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅੰਤਲੇ ਸਮੇਂ ਕਦੀ ਤੇਗ ਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਾਂਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਾਂ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਧੰਨ ਭਾਗ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਗਏ । ਇਨਾਂ ਆਖ ਕੇ ਯੋਗੀ ਨੇ ਗੁਰੂਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਮੁੜ ਮਸਤਕ ਰਖ ਦਿਤਾ ਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ । ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰਧਾਲੂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ । ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਮੇ ਸਿਰ ਖਾਲਸਾ ਸਮੇਤ ਆ ਗਏ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾ ਸਾਰੇ ਆ ਜੁੜੇ ਤੇ ਭਾਰੀ ਭੀੜ ਹੋ ਗਈ ਸਭ ਦੀਆਂ ਪੰਗਤਾਂ ਲਗ ਗਈਆਂ ।

ਵਿਚਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਚੰਦਨ ਦੀ ਚੋਕੀ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਯੋਗੀ ਨੇ ਪੂਜਨ ਤੇ ਆਰਤੀ ਕੀਤੀ ।

ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਰਾਮ

ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਦਾਦੂ ਦੁਆਰੇ ਦੇ ਮੰਹਤ ਜੇਤਾ ਰਾਮ ਨੇ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਮਹੰਤ ਜੀ ਨੇ ਏਕਾਂਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਪੁਛ ਕੀਤੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਦਸਵੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰੁਪ ਹੋ ਪਰ ਆਪ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਕਰਮ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਕਲਗੀ ਵਾਲੇ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਦਾਦੂ ਜੀ "ਹਮ ਇਹ ਕਾਜ ਜਗਤ ਮੋ ਆਏ, ਧਰਮ ਹੇਤ ਗੁਰਦੇਵ ਪਠਾਏ" ਧਰਮ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਗਦੀ ਹੈ, ਅਸਾਂ ਨੇ ਇਕ ਭੂਲ ਦੂਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਕੇਵਲ ਤਿਆਗੀਆਂ ਬਨਬਾਸੀਆ ਦਾ ਨਹੀਂ ਧਰਮ ਸਭ ਲਈ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੀ ਧਰਮ ਨਿਭ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਪਾਹੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲਾਏ ਰਣ ਵਿਚ ਜੂਝਦਾ ਵੀ ਧਰਮੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਤੇਜ ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਂਹ ਕਰ ਕੇ ਹੈ।

ਸਾਧੂ ਜੈਤਾ ਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਨਿਵਿਰਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਪਿਆ। ਇਕ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਹੀ ਰਹੇ ਤੇ ਹਜਾਰਾਂ ਸਰਧਾਲੂ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨ ਪਰਸਦੇ ਰਹੇ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਕਾਂਤ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਜਿਥੇ ਹਜੂਰ ਜੀ ਨੇ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਉਥੇ ਹੀ ਅੱਜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੜੀ

ਸੰਗਤ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਹੀ ਸਰਧਾਲੂ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸੂਫੀ ਫਕੀਰ ਤੇ ਆਲਿਮ ਦਰਸਨਾਂ ਹਿਤ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸਕਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਧਰਮ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਧੂਰਾ ਹੈ, ਧਰਮ ਹੀ ਟੇਕ ਹੈ, ਪਹ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸਿਖ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਰਮ ਰਖਿਆ ਕਰੇ।

ਸਾਸਤਰ ਦੀ ਰਖਿਆ ਸਸ਼ਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਇਸ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਲਈ ਹੀ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਦੇਗ ਤੇ ਤੇਗ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਕਰੇ ਤੇ ਸਤਿ ਦੀ ਜੀਤ ਵਿਚ ਸਦਾ ਵਿਸਵਾਸ ਰਖੇ। ਇਹੋ ਹੀ ਸਿਖ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਨਾਮ ਦਾ ਰਸੀਆ, ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਤੇ ਤੇਗ ਧਾਰੀ ਮਨੁਖ ਹੀ ਸੋਭਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਦੇਵਜੀ ਦੀ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਜੇਤਾ ਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਢਹਿ ਪਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਕਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਤੋਂ ਚਲਕੇ ਆਪ ਗੁਦਾਵਰੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਆਏ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾ ਕੌਤਕ ਵਰਤੇ ਆਪ ਆਖਰੀ ਨਾਂਦੇੜ ਪੁਜੇ।

ਪ੍ਰੋ: ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਗੀਧਰ-ਪਿਤਾ ਬਾਦਸਾਹ ਦੇ ਨਾਲ 17 ਮਈ ਸੰਨ 1708 ਨੂੰ ਨਰਬਦਾ ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘੇ। ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂਜੀ ਆਪਣਾ ਡੇਰਾ ਬਾਦਸਾਹ ਦੇ ਕੈਂਪ ਤੋਂ ਸਦਾ ਵਖਰਾ ਰਖਦੇ ਰਹੇ। ਆਪ ਨਰਬਦਾ ਤੋਂ ਆਗਾਂਹ ਤਾਪਤੀ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਮਈ ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਰ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਪੁਜੇ। ਇਥੇ ਸੰਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁਝ ਚਿਰ ਅਟਕਾ ਲਇਆ। ਆਪ ਨੇ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਉਹ ਵਰਤਮਾਨ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੜੀ ਸੰਗਤ ਸਥਿਤ ਹੈ। 'ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ' ਤੋਂ ਗੁਰੂਜੀ ਅਮਰਾਉਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਨਗਰ ਹਿੰਗੋਲੀ ਪਹੁੰਚੇ।

ਪ੍ਰੋ: ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰੋ: ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂਜੀ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕਈ ਵੇਰ ਸ਼ਾਹੀ--ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਵਖ ਹੋ ਕੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਨਗਰਾਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕਈ ਵੇਰ ਗੁਰੂ ਸ਼ਾਹਿਬ ਸ਼ਾਹੀ ਕਾਫਲੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਇਲਾਕੀਆਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰੁਕ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਇਹਨਾ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਖੋਜ - ਪਤਰਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮਈ ਵਿਚ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਚਰਨ ਪਾਇ। ਲੋਕਾ ਦੇ ਦਿਲਾ ਵਿਚ ਆਪ ਲਈ ਡੂੰਘੀ ਸ਼ਰਧਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਜਰੂਰ ਠਹਿਰੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ। ਪ੍ਰੋ: ਸਾਹਿਬ

ਜੀ ਹਠੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਾਧ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦਾ ਹੀ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਿਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਰਹਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਲੇ ਦੇ ਬਾਹਿਰ ਆਪਣਾ ਵਖਰਾ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕੈਂਪ ਤੇ ਖਾਲਸਾਹੀ - ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਝੂਲਦਾ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਤਮ ਰਸਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਧੇਰੇ ਖਿਚ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਮ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਿਕ - ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਿਚ ਹੀ ਨਿਵਾਸ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਪੁਰਾਨੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੋ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸ਼ਮ--ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਕ ਉਪਦੇਸ਼ਹੀ ਨਹੀ ਸਨ ਦੇਂਦੇ ਸਗੋ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਨਿਰਭੈਤਾ ਦੀ ਵੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇਂਦੇ ਸਨ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਹਨ।

ਬਹਾਦਰਸਾਹ ਦਾ ਦਖਣ ਜਾਣਾ ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਦਖਣ ਵਲ ਕੂਚ ਕੀਤਾ। ਗਲਬਾਤ ਅੱਜੇ ਨਿਰਣੇਜਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀ ਸੀ ਹੋਈ। ਇਲੀਅਟ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਖੱਣ ਵਲ ਨਿਰੋਲ ਘੁੰਮਣ ਲਈ ਹੀ ਆਏ ਸਨ। ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਸੁਭਾ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਮਕ ਸਿਖਿਆ ਵੀ ਦੇਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਤਾਰੀਖ ਬਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਵਿਚ ਸਪਸਟ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੋਜ ਦਖੱਣ ਵਿਚ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵਲ ਨੂੰ ਕੂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ (ਗੁਰੂ) ਨਾਨਕ ਦੇ ਪੋਤਰਿਆ ਗਦੀ ਨਸ਼ੀਨਾਂ) ਵਿਚੋ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ (ਸਿੰਘ) ਇਹਨਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ

ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਕੈਂਪ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ । ਇਹ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਧਾਰਮਕ ਹਠਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕਠਾਂ ਵਿਚ ਵਿਖਿਆਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਨਾਲ ਹੀ ਜਦ ਇਕ ਸਿਖ ਨੇ ਭੱਠ ਪਈ ਦਖਨ ਦੀ ਗਲ ਆਖੀ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਆਖੋ ਦਖੱਣ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਵੀ ਕਈ ਜਰੂਰੀ ਕੰਮ ਹੋਣੇ ਹਨ । ਦਖੱਣ ਵਿਚ ਵੀ ਗਲਬਾਤ ਸਿਰੇ ਚੜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਾਂਦੇੜ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ ।

ਬੰਦਾ ਮਿਲਾਪ

ਦਖਣੀ ਹਿੰਦ ਦੀ ਨਦੀ ਗੋਦਾਵਰੀ ਆਪਣੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕੰਢੇ ਨਾਂਦੇੜ ਵਿਖੇ ਇਕ ਬੈਰਾਗੀ ਸਾਧੂ ਦਾ ਆਸ਼ਰਮ ਸੀ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੁਣ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਅਪਣਾ ਵਿਸੇਸ਼ ਮਨ ਬਣਾ ਕੇ ਨਾਂਦੇੜ ਵਲ ਤੁਰੇ ਸਨ।

ਬੰਦਾ ਸਿਘ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਸੀ । ਉਹ ਵੈਸਨਵ ਤੇ ਤਾਂਤ੍ਰਿਕ ਮਤ ਦਾ ਸਾਧੂ ਸੀ ਪਾਤਸਾਹ ਜੀਓ ਉਸ ਦੇ ਡੇਰੇ ਤੇ ਸਤੰਬਰ 1908 ਨੂੰ ਪੁਜੇ । ਹਜੂਰ ਉਸ ਦੇ ਪਲੰਗ

ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਉਸਨੇ ਰਿਧਿਆਂ-ਸਿਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ।

ਗੁਰੂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਛਡ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਬੰਦੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਜਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਰਿਆ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਵਜੋਂ ਪੰਜ ਤੀਰ ਦਿਤੇ। ਹੁਣ ਬੰਦਾਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਉਹ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਦੀ ਜੜ ਨੂੰ ਉਖੇੜ ਕੇ ਹੀ ਸਾਹ ਲਵੇਗਾ। ਆਪ ਨੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਲੀ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਗਲ ਚੇਤੇ ਰਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜਾ ਨਸ਼ੀਨ ਨਹੀ ਬਲਕਿ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤਿ ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਵੀ ਅੰਤਲੇ ਸਾਹਾ ਤਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅਨਿਨ ਸਿਖ ਹੋ ਕੇ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸਿਖੀ ਸਿਦਕ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਸਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪੰਜ ਤੀਰ ਨਗਾਰਾ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਬਖਸਿਆ। ਜੰਗਾ ਵਿਚ ਇਹ ਤੀਰ ਚਲਦੇ ਰਹੇ, ਨਗਾਰਾ ਵਜਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾਹੀ ਪਰਚਮ ਝੂਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਭਾਈ ਵਿਨੋਦ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਰਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਦੀਆ ਸਿੰਘ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਨਾਲ ਭੇਜੇ। ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਉਸ ਦੀ ਧਾਰਮਕ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਬੰਦਾ ਰਣ-ਖੇਤ ਵਿਚ ਧਰਮ ਤੋਂ ਰੋਸਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਰਹੇ।

ਸਰਹੰਦ ਦੇ ਨਵਾਬ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਨੂੰ ਖਬਰਾਂ ਪੁਜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਕਿ ਬਾਦਸਾਹ ਬਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਤੇ ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸਜਾ ਮਿਲੇ । ਇਸ ਸਜਾ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਰਾਹ ਵਿਚੋ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਾਜਸਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਸਮਰਾਟ ਬਹਾਦਰਸਾਹ ਨੇ ਆਗਰਾ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਖਿਲਅਤ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਡਰ ਗਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਵਲੋ ਇਹ ਹੁਕਮ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਰਹੰਦ ਦੇ ਖਜਾਨੇ ਚ' ਤਿੰਨ ਸੋ ਰੁਪਿਯੇ ਰੋਜ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ । ਵਜੀਰ ਖਾਨ ਨੇ ਦੋ ਪਠਾਣ ਜਮਸ਼ੇਦ ਖਾਂ ਤੇ ਗੁਲ ਖਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ । ਦਿਲੀ ਵਿਖੇ ਉਹਣਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਦਸ਼ਮ ਪਿਤਾ ਦਖਣ ਵਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਉਹ ਦੋਵੇ ਨਾਂਦੇੜ ਪੁਜੇ । ਇਤਿਹਾਸ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਜੇ ਬਿਰਾਜ਼ੇ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਜਮਸੇਦ ਖਾਂ ਨੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਸਖਤ ਵਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਉਸ ਨੇ ਦੂਜਾ ਵਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਦੋਂ ਹੱਥ ਚੁਕਿਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗਰਾਂ ਨੇ ਇਕੋ ਵਾਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ।

ਗੁਲ ਖਾਨ ਇਹ ਵੇਖ ਭਜਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ

ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪਕੜ ਲਿਆ ਤੇ ਸਾਰਾ ਭੇਦ ਖੁਲ ਗਿਆ। ਇਹ ਘਟਨਾ 14 ਸਤੰਬਰ 1708 ਦੀ ਹੈ। ਅਹਿਮਦ ਸਾਹ ਬਟਾਲਵੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਟਾਰ ਨਾਲ ਦਿਲ, ਜ਼ਿਗਰ ਤੇ ਅੰਤੜਿਆਂ ਤਕ ਚਿਰੇ ਗਏ ਸਨ।

'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਟਕਾ' ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਭਾਵ ਦਾ ਹੀ ਸਵਿਸਥਾਰ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਹੈ।

6 ਅਕਤੂਬਰ 1708 ਨੂੰ ਇਕ ਭਾਰੀ ਕਮਾਨ ਤੇ ਚਿਲਾ ਚੜਾਉਨ ਨਾਲ ਸੀਤੇ ਫਟਾਂ ਦੇ ਤਪੇ ਉਖੜ ਗਏ।

ਭਾਈ ਨੰਦਲਾਲ ਜੀ ਦੇ ਰਹਤੀਨਾਮੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰੂਪ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸ਼ਮ ਪਿਤਾ ਦਾ ਅਸ਼ਥਾਨ ਹੈ। ਤੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਹਰ ਸਿਖ ਦਾ ਪਰਮ ਧਰਮ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਹਜ਼ਾਰਾ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਦਾਨ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਇਸ ਪਵਿਤਰ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੜੀ ਸੰਗਤ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਨ ਦੀਆਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਬੜੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਬੜੀ ਸੰਗਤ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਦਾ ਅੱਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੰਥ ਹਥਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੜੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੰਥ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸੇਵਕ ਸ੍ਰ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਥਾਪੇ ਗਏ ਸਨ।

ਆਪ ਦੀ ਸੁਘੜ ਤੇ ਸੀਆਣੀ ਧਰਮ-ਨੀਤੀ ਕਰ ਕੇ ਅਜ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਕੇਦੰਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਸਰਹਦ ਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਉਪਾਰ ਦਾ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਨਹੀ ਬਲਕਿ ਪੀਰਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਰੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਥੇ ਕਈ ਉਰਸ ਤੇ ਮੇਲੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਲਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸ਼ਾਹਿਬ ਵਲੋਂ

ਯਾਤਰੂਆਂ ਲਈ ਕਲਗੀਧਰ ਨਿਵਾਸ ਤੇ ਗੁਰੁ ਕਾ ਲੰਗਰ 24 ਘੰਟੇ ਖੁਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਟਰਕਾ ਦੇ ਠਹਿਰਣ ਲਈ ਵੀ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੀ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ । ਇਸ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਲਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਪਰ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਅਜੇ ਤਕ ਕੋਈ ਉਗਰਾਹੀ ਜਥਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ।

ਗੁਰੁ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਨਿਘੀ ਮਿਲ--ਵਰਤਨ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਉਦਮ ਸਦਕਾ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਨਦਾਰ ਬਿਲਡਿੰਗ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ । ਜਲਦੀ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡੇਉੜੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸਰੋਵਰ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਵੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ

ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪੰਜ ਸੋ ਮਾਈ ਭਾਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਪੰਥ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਸੰਤ ਨਿਸਚਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਮਨਾ ਨਗਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਰਖਿਆ ਹੈ । ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ।

ਕਲਗੀਧਰ ਨਵਾਸ : ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਆਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ ਕਲਗੀਧਰ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ 50 ਕਮਰੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ ਤੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪਾਣੀ ਮੰਜੇ ਬਿਸਤਰੇ ਤੇ ਹੋਰ ਹਰ ਤਰਾ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਟਿਊਬਵੈਲ ਤੇ ਕਈ ਨਲਕੇ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਗੁਰਸਿਖ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਲਈ ਸੱਚਖੰਡ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜਰੀ ਭਰਨ।

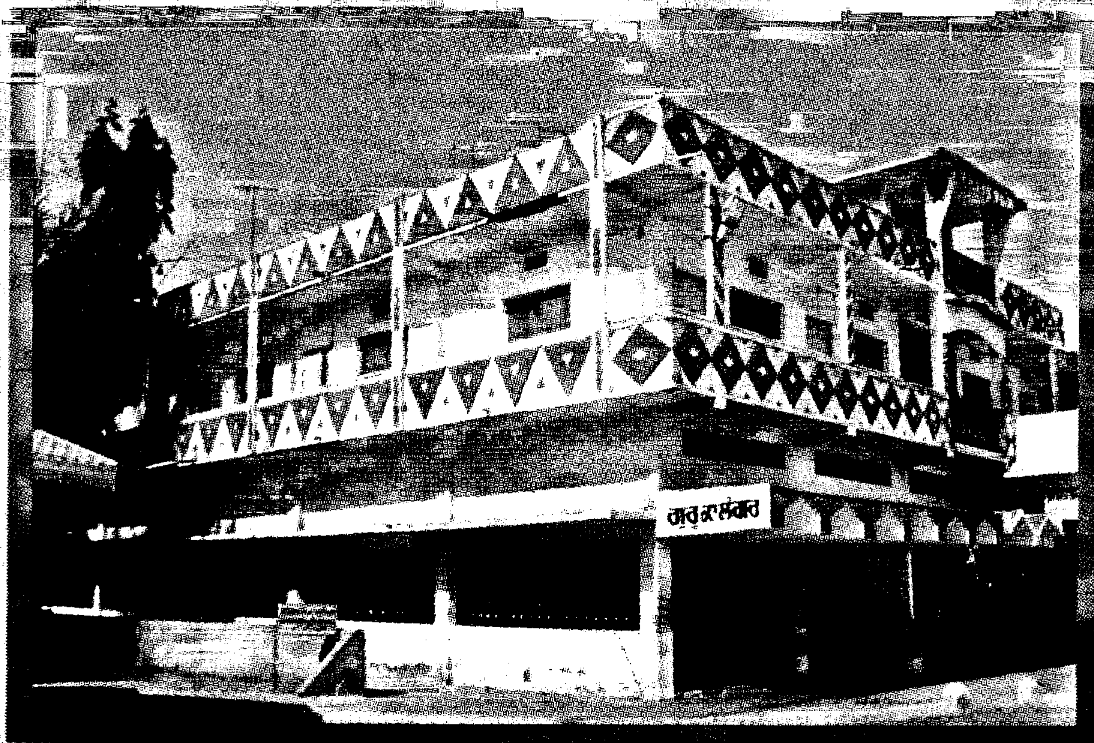
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ :

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਉਚੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਖੋਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜੋੜੀ ਕੀ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਚਲ ਰਿਹ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀ ਪੜਾਈ ਵੀ ਲਾਜਮੀ ਹੈ।

ਸਿਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ :

ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬਣਜਾਰੇ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹੈ ਉਹ ਪੂਰਨ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਅਟੁਟ ਵਿਸਵਾਸ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾ ਦੀ ਆਰਥਕ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਜਜ਼ਬਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਲਈ ਸਿਖ ਮਿਸਨਰੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸਕੀਮ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਹੈ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ
ਨਵੀ (ਬਿਲਡਿੰਗ)

ਵਿਦਵਾਨ-ਘਰ :

ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਰੀਸਰਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਲਈ ਇਹ ਅਤਿ ਰਮਣੀਕ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਜਣਾ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ।

ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਲਾਇਬਰੇਰੀ :

ਦਸ਼ਮੇਸ ਜੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਜੀਵਨ ਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਖੋਜ-ਭਰਪੂਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਯਾਤਰੂ ਆਪਣੇ ਸਮੇ ਨੂੰ ਪਵਿਤਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਕੇ ਸਫਲ ਕਰ ਸਕਣ।

ਗੁਰਮਤ ਵਿਦਿਆ ਕੇਂਦਰ :

7 ਦਸੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿਖ ਬੁਧਿ-ਜੀਵਿਆਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੈਂਸ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਜਿਸਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਪੰਥ ਦੀ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਓਹਨਾਂ ਅਪਨੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ

ਸਿੰਘ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਿਹ ਪਥੱਰ ਰਖਿਆ ਤਾਂ ਕੇ ਉਚ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਨ, ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ ਸਦਕਾ ਬਾਦ ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸਟਰਪਤੀ ਬਨੇ ।

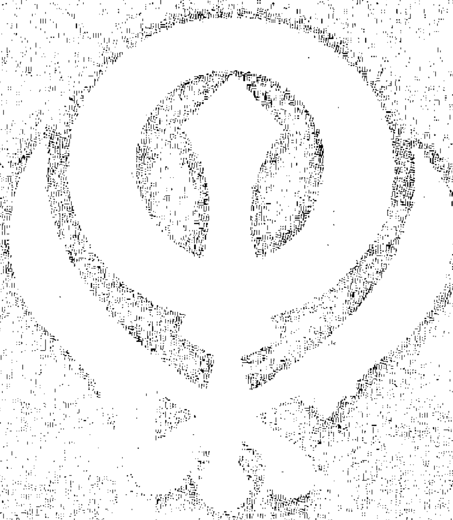
ਸੁਨਹਿਰੀ ਦਸਖਤੀ ਬੀੜ :

ਗੁਰਦੁਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਹਸਤਾਕਸ਼ਰਾ ਨਾਲ ਸੁਸੋਭਿਤ ਦਸਖਤੀ ਬੀੜ ਸਾਹਿਬ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਅਤਿ ਸੁਦੰਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਇਤਹਾਸਕ ਸਰੂਪ ਦੇ ਨਿਤ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

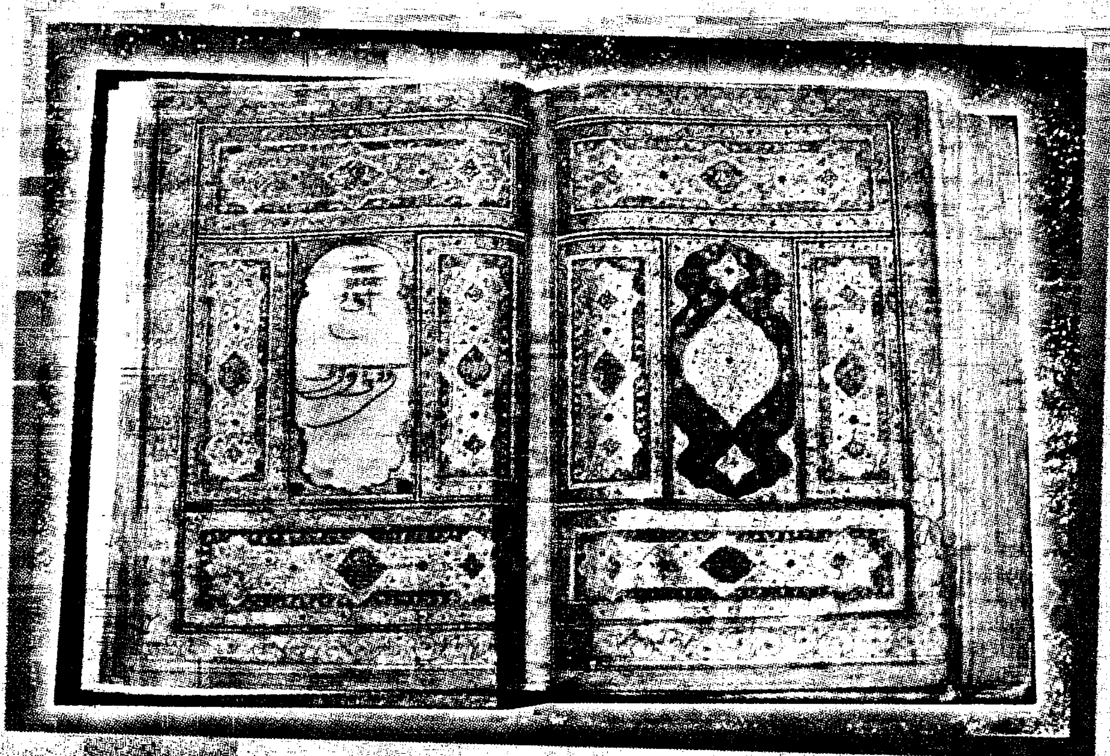
ਇਸ ਮਹਾਨ ਪਵਿਤਰ ਬੀੜ ਤੋ ਅਲਾਵਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਸ਼ਤਰਾ ਦੇ ਵੀ ਦਰਸਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਮਈ 1981 ਤੌਂ ਜਾਰੀ ਹੈ ਸਰਧਾਲੂ ਗੁਰੂਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਨਿਯਤ ਮੋਖ 651) ਰੁਪਜੇ ਜਮਾ ਕਰਾ ਕੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
ਭੇਟਾ ਸਿਧੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬੜੀ ਸੰਗਤ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾ ਤੇ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ।

ਜਿਹੜੇ ਸਜੱਣ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚਲ ਰਹੀ ਲੜੀ ਚ ਆਜੀਵਨ ਮੈਂਬਰ ਬਨਨਾ ਚਾਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

ਦਸਖਤੀ ਬੀੜ
(ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦)

ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਨਿਯਤ ਮੋਖ ਜੋਹੜਾ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇ 6500) ਰੁਪਯੇ ਹੈ ਇਕਠੇ ਜਮਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਾਲਾਨਾ ਪਾਠ ਬੁਕ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਹਰ ਸਾਲ ਇਕ ਨਿਯਤ ਦਿਨ ਜੋਹੜਾ ਕੇ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਬੁਕ ਕਰਵਾਨ ਵਾਲੇ ਸਜੱਨ ਵਲੋਂ ਦਸੇਯਾ ਗਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਭੰਤਾ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਉਹਨਾ ਸਜੱਨਾ ਨੂੰ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ ।

ਗੁਰਪੁਰਬ : ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਹੀ ਬੜੀ ਸਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਉਤਸਵ ਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਤੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਦਰਸਨ ਦੇਂਦਿਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਸੁਭ ਦਿਹਾੜੇ ਭਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਤੇ ਜਲੂਸ਼ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਚਰਨ ਧੂੜੀ ਦੇ ਪਰਸਨ ਨਾਲ ਮਾਨਸਾਕ ਰੋਗ ਹੀ ਦੂਰ ਨਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਗੋਂ ਸਰੀਰਕ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਵੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿਖਾਂ ਤੋਂ ਅਲਾਵਾ ਹਜਾਰਾਂ ਸਿੰਧੀ, ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰੋਜਾਨਾਂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਹਿਤ ਆਉਂਦੇਂ ਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਦੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸਿਮਰਤੀ ਨੂੰ ਪਰਨਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਵੇਖਣ ਯੋਗ ਥਾਂਵਾਂ

ਦਿਲੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ : ਇਸ ਦਰਵਾਜੇ ਰਾਂਹੀ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਆਵਾ ਜਾਈ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਨਿਜ਼ਾਮਉਲ ਮੁਲਕ ਆਸ਼ਫਜ਼ਰਾ ਪ੍ਰਥਮ ਦਾ ਪੁਤਰ ਫੀਰੋਜ ਜੰਗ ਇਸ਼ੇ ਦਰਵਾਜੇ ਰਾਂਹੀ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਤੇ ਕਬਜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆ ਫੌਜਾ ਸਮੇਤ ਲੰਘਿਆ ਸੀ ਇਸ ਦਾ ਚਿਤਰ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਾਮਾ ਮਸਜਦ : ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਫਾਰੂਕੀ ਕਾਲ ਦੀ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਮਾਰਤ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਆਦਿਲਸਾਹ ਬਿਨ ਮੁਬਾਰਿਕ ਸ਼ਾਨ ਫਾਰੂਕੀ ਨੇ ਸੰਨ 1590 ਨੂੰ ਉਸਾਰਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਸੰਤਰਭਾ ਦੇ ਪੱਥਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਉਪਰ ਉਠਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਕਮਾਨਾਂ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੀਆ ਜਾਂਦੀਆ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਮੇਹਿਰਾਬਾਂ ਤੇ ਇਕ ਸ਼ਿਲਾ ਲੇਖ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਦੂਜਾ ਸ਼ਿਲਾ ਲੇਖ ਅਰਬੀ ਭਾਸਾ ਵਿਚ ਹੈ।

ਸ਼ਿਵ ਮੰਦਰ : ਇਹ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼ਿਵ ਮੰਦਰ ਨਗਰ ਤੋਂ 20 ਮੀਲ ਦੂਰੀ ਤੇ ਝਿਰਪਾਂਜਰਾ ਵਿਖੇ ਹੈ। ਇਹ ਦਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਲਾ ਕਿਰਤ ਹੈ।

ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਮੂਰਤੀ : ਇਹ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਦੇ ਪਾਸ 20 ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਸਰਾਏ ਘਾਟ ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਕਈ ਪੰਡਾਰੇ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਥ ਜੈਨ ਮੰਦਰ : ਇਹ ਮੰਦਰ ਪੱਥਰ ਦੀ ਸ਼ਿਲਪ ਕਲਾ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਭਾ ਮੰਡਪ ਦੀ ਛਤ ਤੇ ਭਗਵਾਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਥ ਤੇ 24 ਤੀਰਥਕਾਰਾਂ ਦੇ ਚਿਤਰ ਹੱਨ।

ਫਾਰੂਕੀ ਮਕਬਰਾ : ਨਗਰੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਉਤਰ ਵਿਚ ਫਾਰੂਕੀ ਖਾਨਦਾਨ ਦੇ ਬਾਦਾਸਹ ਦੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਗੁੰਬਦ ਵੇਖਣ ਯੋਗ ਹਨ।

ਸ਼ਾਹਨਵਾਜ ਖਾਨ ਦਾ ਮਕਬਰਾ : ਅਬਦਲ ਰਹੀਮ ਖਾਨ ਖਾਨਾ ਦੇ ਵਡੇ ਪੁਤਰ ਸ਼ਾਹਨਿਵਾਜ ਖਾਨ ਦਾ ਨਗਰ ਦੇ ਕੋਲ ਉਤਾਵਲੀ ਨਦੀ ਕੰਢੇ ਕਾਲੇ ਪੱਥਰ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਮਕਬਰਾ ਹੈ ਜਹਾਂਗੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇਹ ਵੀਰ ਸੈਨੀਕ ਸੀ।

ਆਹੂ ਖਾਨਾ

ਇਹ ਸ਼ਾਹੀ ਬਾਗ ਕਿਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਾਪਤੀ ਨਦੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਥੋ ਸਾਹਜਹਾਨ ਦੀ ਮਲਕਾ ਮੁਮਤਾਜ ਨੂੰ ਮਰਨ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮਿਰਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਕਬਰ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਆਗਰੇ ਤਾਜ ਮੱਹਲ ਵਿਚ ਦਫਨਾਈ ਗਈ।

ਬੇਗਮ ਸ਼ਾਹ ਸੁਜਾਨ ਦਾ ਮਕਬਰਾ : ਇਸ ਮਕਬਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹ ਸੁਜਾਨ ਦੀ ਬੇਗਮ ਦਫਨ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਚਿਤਰਕਾਰੀ ਆਗਰਾ ਦੇ ਕਿਲੇ ਦੀ ਚਿਤਰਕਾਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਅਕਬਰੀ ਸਰਾਏ : ਇਸ ਨੂੰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਸ਼ਾਸ਼ਨ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਅਬਦੁਲ ਰਹੀਮ ਖਾਨ ਖਾਨਾ ਨੇ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ ।

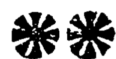
ਕਾਲੀ ਮਸਜੀਦ : ਇਹ ਮਸੀਤ ਫਾਰੂਕੀ ਵੰਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬਾਦਸਾਹ ਨਸੀਰ ਖਾਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਪਥੱਰ ਦੀ ਬਣਵਾਈ ਸੀ।

ਇਕ ਦਰਵਾਜਾ : ਨਗਰ ਦੇ ਉਤਰੀ ਭਾਗ ਦੇ ਇਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਮੁਮਤਾਜ ਮਹਲ ਦਾ ਜਨਾਜਾ ਆਗਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ।

ਹਜਰਤ ਸ਼ਾਹ ਭਿਕਾਰੀ ਦਾ ਮਕਬਰਾ : ਸਾਹ ਭਿਕਾਰੀ ਪਾਕਪਟਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਨਦੀ ਉਤਾਵਲੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਇਕ ਉਚੇ ਟਿਬੇ ਤੇ ਇਹ ਮਕਬਰਾ ਸਥਿਤ ਹੈ ।

ਸ਼ਹਾਦਰਾ : ਨਗਰ ਤੋਂ ਇਕ ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਬੋਹਰਾ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਹੈ । ਇਹ ਬੋਹਰਾ ਸਮਾਜ ਦਾ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨ ਹੈ । ਇਥੇ ਬੋਹਰਿਆਂ ਦੇ ਪੀਰ ਦਫਨਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੁਹਰਾਂ ਯਾਤਰੂ ਰੋਜਾਨਾ ਦਰਸਨਾਂ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਥਾਨ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਬੜੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਹੈ।

ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖਡੀ ਦੇ ਕਪੜੇ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ । ਇਹ ਚੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਲੇ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੈ । ਹਰ ਪਾਸੇ ਪੀਰਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਮਕਬਰੇ ਤੇ ਮਸੀਤਾਂ ਹਨ ਤੇ ਘਰ ਘਰ ਵਿਚ ਖਡੀਆਂ ਲਗੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਲੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਬੜੀ ਸੰਗਤ ਮੁਖ ਮਾਰਗ ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ ।

ਇਤਿਹਾਸ ਗੁਰਦੁਵਾਰਾ ਸ੍ਰੀ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਾਹਿਬ ਪਾ: 10 ਜੈ ਸਿੰਘ ਪੁਰਾ ਜੈਨਾਬਾਦ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰ ਰਹੇ ਸਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹ ਆਲਮ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਵਾਸਤੇ ਮੰਜਲ ਦਰ ਮੰਜਲ ਚਲਦਾ ਹੋਇਆ ਸਤ ਮੰਜਲਾਂ ਅਗੇ ਜਾ ਚੁਕਾ ਸੀ. ਬਾਲਾਪੁਰ ਦੇ ਮੁਕਾਮ ਤੋਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮ ਪਤਰਕਾ ਦੋ ਮੁਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲ ਭੇਜੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਨੂ ਜੱਲਦੀ ਮਿਲ ਕੇ ਦੀਦਾਰ ਦਿਓ ਗੁਰ ਸੋਭਾ ਕਵਿ ਸੈਨਾਪਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਵਿਚ ਐਸੇ ਲਫਜ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਿਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕੀਤੇ ਹੀ ਫੋਰਨ ਪੰਜ ਸਤ ਅੰਗ ਸਖਾਈ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਤਾਪਤੀ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਗੁਰੂ ਅਸਥਾਨ ਵਾਲੀ ਜਗਾ ਤੇ ਡੇਰੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਆ ਝੁਲਾਏ ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਸਾਥ ਵੀ ਹਾਜਰ ਹਜੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਇਸ ਟਿਕਾਣੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਨ ਕੀਤੀ. ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾ ਦੇ ਭੁਜੰਗੀ ਦੀ ਬਾਹ ਫੜਾ ਕੇ ਦਿਲੀ ਟੋਰਿਆ. ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪਟਨਾ ਤੇ ਦਮਦਮਾ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਕੀ ਆਦ ਖਾਸ ਖਾਸ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰਤ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਹਿਤ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਭੇਜੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਜੀ ਬਾਬਾ ਬੁਢਾ ਜੀ ਦੀ ਬੰਸ ਦੇ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਵੀ ਇਥੇਹੀ ਸਤਗੁਰ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ

ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪਰਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰਸਿੰਘਾ ਨੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਥੜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਚਾਰ ਚਫੇਰੇ ਇਕ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ 1947 ਤਕ ਹਰ ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਨੂੰ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਇਸ ਆਸਥਾਨ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ, ਕਥਾ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਸਜਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਨਿਸਾਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਝੂਲਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦਬੀ ਸਤਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕੱਵਲ ਸੁਗੰਧੀ ਦਾ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੁਲਾਰੇ ਆਨੰਦ ਮਾਨਦੇ ਰਹੇ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਨੇ ਸੰਗਤਾ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਹੁਲਾਰਾ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜੇ ਪਰਬੰਧਕ ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਨਵੇ ਹਰਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਕਮਰਕਸ਼ੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਥੋੜੇਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ ਮੁਰਤੀਮਾਨ ਅਤੇ ਪਰਫੁਲਤ ਹੋ ਗਿਆ

"ਅਬਚਲ ਨੀਂਹ ਧਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਤ ਨਿਤ ਚੜੇ ਸਵਾਈ ਰਾਮ
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਖਸਮਾਨਾ ਕੀਆ ਜਿਸਦੀ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਰਾਮ"

ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਗੁ. ਪ੍ਰਬਧੰਕ ਕਮੇਟੀ ਟਰਸਟ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵਲੋਂ ਬੜੇ ਸੁਚਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਜੀਵਨੀ ਸ੍ਰ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰ

ਸ੍ਰ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰ ਦਾ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ 1917 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਸੁਖੋ ਜਿਲਾ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ (ਹੁਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ) ਵਿਖੇ ਸ੍ਰ. ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਆਪ ਜੀ ਨੇ 1934 ਵਿਚ ਲਾਹੋਰ ਤੋਂ ਮੇਟਰਿਕ ਦੀ ਪਰੀਕਸ਼ਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 1934 ਵਿਚ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਵਿਵਾਹ ਬੀਬੀ ਬਲਵੰਤ ਕੌਰ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਸੁਖੋ ਵਿਖੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਅਨਾਜ ਦਾ ਥੋਕ ਵਿਓਪਾਰ ਸੀ। ਆਪ ਚਾਰੋ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਸਨ, ਸਨ 1934 ਵਿਚ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ ਰਾਵਲ ਪਿੰਡੀ ਵਿਖੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੋਕਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਪਰ ਇਹ ਨੋਕਰੀ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਰਾਸ ਨਹੀ ਆਈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਰਡਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਸਨ 1939 ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੋਕਰੀ ਛਡ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਅਪਨੇ ਵਡੇ ਭਰਾਤਾਂ ਸ੍ਰ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਕਪੜੇ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਵਿਸਵਾਸ਼ ਤੇ ਹੱਥ ਦੀ ਮੇਹਨਤ ਤੇ ਅਟੁਟ ਵਿਸਵਾਸ਼ ਰਖੀਆ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਇਕ ਕਰਮਯੋਗੀ ਦੀ ਤਰਾਂ ਜੀਆ।

ਸਨ 1947 ਵਿਚ ਹਿਦੁੰਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਨ ਤੇ ਆਪ ਆਪਣਾ ਪਰਿਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਆ ਗਏ।

13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1948 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਅਨਾਜ ਦਾ ਥੋਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 1953 ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਆਰੰਭਿਆ.

ਦਸਵੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਚਰਨਛੋਹ ਨਾਲ ਪਵਿਤਰ ਗੁ. ਬੜੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਤਾ ਓਹਨਾ ਦਾ ਲਗਾਵ ਅਤੇ ਸਰਧਾ ਕਾਬਿਲੇ ਤਾਰੀਫ ਸੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਾ ਓਹਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਵਸਦੇ ਸਨ। 1954 ਤੋਂ 1008 ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਨਿਸ਼ਚਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਉਹਨਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਭਾਲੀ ਅਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀ ਵੇਖੀਆ।

ਗੁਰੂਘਰ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੀ ਨਵੀ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਅਤਿ-ਅੰਤ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਉਹਨਾ ਵਲੋਂ ਪਾਈਆ ਗਇਆ ਯੋਗਦਾਨ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਆਸੇਪਾਸੇ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਲ ਵੀ ਉਹਨਾ ਨੇ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ। ਗੁ. ਰਾਜਘਾਟ ਸਾਹਿਬ ਗੁ. ਜੈਨਾਬਾਦ ਗੁ. ਮਾਤਾਪੁਰ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਵੀ ਓਹਨਾ ਦਾ ਵਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ।

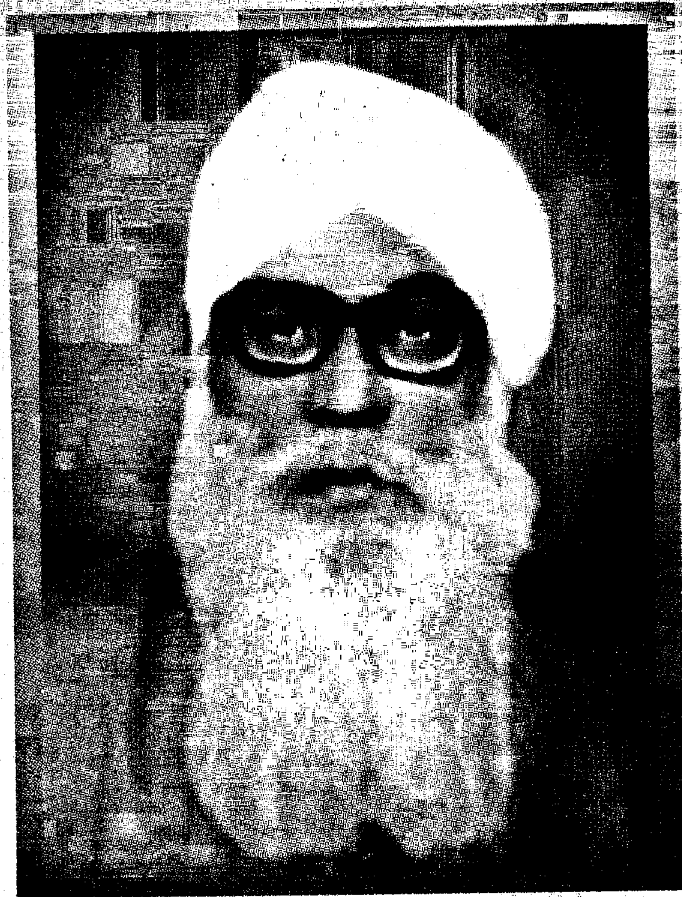
ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਹੁਕਮ "ਘਲੇ ਆਵੇ ਨਾਨਕਾ ਸਦੇ ਓਠੀ ਜਾਇ" ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਨੇ ਸਵਾਂਸਾ ਦੀ ਮਾਲਾ ਸੰਪੂਰਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਿਤਿ 20-9-2000 ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਚਰਣਾ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ। ਇਹੋ ਜੇਹੇ ਸਪੂਤ ਦੀ ਕਮੀ ਲਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤਕ ਪੂਰੀ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਓਹ ਅਪਨੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਸਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚਰਨ ਕਵਲ ਸਾਹਿਬ
ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
ਜੈ ਸਿੰਘ ਪੁਰਾ ਜੈਨਾਬਾਦ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਾਜਘਾਟ ਸਾ. ਪਾ. ੧

ਸਵ. ਸ੍ਰ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰ
ਪ੍ਰਧਾਨ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੜੀ ਸੰਗਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ 10
ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ (ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼)